

с. 04/14

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

**Основи туристичної діяльності
робоча програма навчальної дисципліни**

Галузь знань **24 "Сфера обслуговування"**
Спеціальність **242 «Туризм»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Туризм»**

Вид дисципліни **базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри туризму **Олена СУЩЕНКО**

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *Туризму*

Протокол № 1 від 26.08.2020 р.

Розробники:

Сушенко О.А., д.е.н, проф. кафедри туризму

Клок О. П., к.е.н., викл. кафедри туризму

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

У сучасних умовах для розвитку економіки України важливе значення має посилення ролі невиробничої сфери. Одним з таких напрямків, що сприяє зміцненню економічного потенціалу держави, є туристичний бізнес. Туризм забезпечує значний внесок в економіку країни. До того ж туризм розвивається як система, яка надає всі можливості для ознайомлення з історією, культурою, звичаями, духовними і релігійними цінностями різних країн і народів світу, дає прибуток в скарбницю держави. Туристська індустрія безпосередньо взаємодіє з більшістю інших галузей економіки, в тому числі з промисловістю, сільським господарством, будівництвом, транспортом, страхуванням, зв'язком, торгівлею, харчуванням, культурою, мистецтвом, стимулює їх розвиток. Стратегічною метою розвитку туристської індустрії України є вихід на світовий рівень туристських послуг.

Однак ефективний розвиток туристської діяльності неможливий без залучення до неї висококваліфікованих фахівців, які володіють необхідним багажем знань у цій сфері, на основі яких можна приймати професійні рішення. Для цього майбутнім спеціалістам необхідно вивчати систему спеціальних наукових дисциплін, серед яких однією із основних є «Основи туристичної діяльності».

Навчальна дисципліна «Основи туристичної діяльності» є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього рівня "бакалавр" спеціальності 242 «Туризм» для всіх форм навчання.

Мета навчальної дисципліни:

формування знань і навичок стосовно організації туристичної діяльності на різних ієрархічних рівнях в різних туристських регіонах світу та в Україні.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Географія туризму	Всі дисципліни професійного та практичного циклу
Історія України	
Історія туризму	
Основи економічної теорії	
Вступ до фаху	
Світовий ринок туристичних послуг і міжнародні економічні відносини	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
1	2
Розуміти особливості організації туристичної діяльності, її підприємницький аспект	Вміти знаходити причинно-наслідкові зв'язки між явищами та процесами на світовому туристичному ринку
Визначати організаційний базис туризму	Мати здатність визначати та виокремлювати складові туристичної індустрії. Визначати та формалізувати процедури дотримання туристичних формальностей

1	2
Визначати складові туристичної сфери та напрями здійснення підприємницької діяльності в туризмі	Розробляти етапи здійснення туристичної діяльності. Формувати етапи просування туристичних послуг. Визначати специфіку туру та здійснювати його інформаційне забезпечення.
Аналізувати та використовувати нормативно-правові й адміністративні механізми забезпечення туристичної діяльності	Дотримуватися ліцензійних умов в туристичній діяльності та правил їх виконання. Визначати об'єкти стандартизації та сертифікації при здійсненні туристичної діяльності
Проводити аналіз та сегментацію туристичного ринку	Визначати еластичність туристичного попиту, обґрунтовувати вибір туристичного продукту, проводити сегментацію туристичного ринку. Визначати фактори, що впливають на поведінкові особливості споживача
Визначати етапи розробки та реалізації туристичного продукту	Вміти будувати моделі попиту та пропозиції, їх зміну під впливом цінових та нецінових факторів
Оволодіти основними методами і прийомами туристичного маркетингу	Вміти вирішувати поставлені завдання на основі результатів дослідження та аналізу потреб споживачів туристичних послуг
Визначати та оцінювати туристичні й рекреаційні ресурси	Визначати туристичні можливості території. Скласти перспективні програми турів з їх подальшою апробацією на ринку та виявленням рівня відповідності запитам туристів, застосовуючи методики планування та впровадження нового тур продукту.
Визначати чинники та напрями розвитку туристичних регіонів світу	Визначати структуру турпродукту території. Працювати с глобальними системами бронювання. Визначати ємність та насиченість туристичного ринку.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні поняття та принципи організації туризму

Тема 1. Предмет організації туристичної діяльності. Основні поняття і категорії предмету

1.1. Визначення понять “туризм”, “туризмознавство”, “туризмологія”. Туризм як сфера господарської діяльності. Роль та місце туризму в сучасному суспільстві. Соціально-економічні проблеми розвитку туризму в суспільстві. Основні поняття та визначення в туризмі: турист, туризм, туристична діяльність, туристична і пара туристична інфраструктура, туристична індустрія, туристичні ресурси, суб'єкт туристичної діяльності. Поняття туристичної послуги, її соціально-економічна характеристика.

1.2. Історія розвитку туризму. Передумови розвитку туризму. Історія розвитку світового туризму. Роль туризму в світовій економіці. Історичні етапи та періодизація розвитку туризму.

1.3. Найголовніші функції туризму. Функції туризму в суспільстві: оздоровча (рекреаційна), виховна, політична, економічна, екологічна, холістична, господарсько-економічна функція туризму.

Тема 2. Організаційні основи туризму

2.1. Існуюча система класифікації туризму. Класифікація туризму за різними ознаками: за спрямованістю туристичних потоків, за охопленням території, за терміном подорожі, за сезонністю, за ступенем організованості, за демографічним та соціальним складом учасників подорожі, за формою організації подорожі та обслуговування, за засобом пересування, за метою подорожі. Значення туризму за видами.

2.2. Структура туристичної індустрії. Структурні рівні організації туризму. Чинники та умови функціонування туристичної індустрії. Економічне середовище туристичного підприємства. Організаційно-правові форми і форми власності у сфері туристичної діяльності. Організатори туризму.

2.3. Туристичні формальності. Формальності перетину кордону. Порядок в'їзду до країни та виїзду з неї. Процедура оформлення виїзних документів. Групи та види формальностей в туристичній діяльності. Формальності, пов'язані із перетином державних кордонів. Паспортні та візові формальності.

Тема 3. Туристична сфера. Туристичні підприємства, класифікація, етапи створення

3.1. Туроператорська та турагентська діяльність. Складові туристичної сфери. Специфіка організації та функціонування туристичної сфери. Класифікація туристичних підприємств. Основні цілі та порядок створення і функціонування туристських підприємств. Види туристських підприємств та їх особливості. Принципи організації їх діяльності.

3.2. Тури та їх класифікація. Типи туристів та ознаки їх класифікації. Класифікація турів, їх види та ознаки. Складові турів. Специфіка розробки турів. Інформаційне забезпечення розробки туру.

Тема 4. Правові основи туристичної діяльності

4.1. Правове регулювання відносин у сфері туризму. Нормативна база туристичної діяльності. Основні закони і постанови. Роль держави в розвитку туристичної сфери. Структура управління сферою туризму в Україні. Економічні і адміністративні механізми підтримки розвитку туризму. Завдання державної політики у сфері туризму. Міжнародні туристичні організації.

4.2. Ліцензування туристичної діяльності. Необхідність і цілі ліцензування. Види туристської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Ліцензійні умови та правила їх виконання. Нормативно-правова база ліцензування. Вимоги до матеріально-технічної бази, кадрового складу та інші вимоги щодо забезпечення ліцензійних умов. Порядок оформлення ліцензій. Умови ліцензування. Контроль за дотриманням ліцензійних умов.

4.3. Стандартизація і сертифікація в туризмі. Сертифікація та стандартизація сфери складових індустрій туризму (за видами туристських підприємств, за складовими туристської сфери). Порядок надання туристських послуг. Регіональні та місцеві правила та інструкції.

Змістовий модуль 2. Туристичний ринок та його сегментація. Організація туризму в регіонах світу та в Україні

Тема 5. Туристичний ринок як сфера прояву економічних інтересів

5.1. Поняття туристичного ринку. Сучасний туристський ринок. Туристський попит і туристська пропозиція, їх особливості. Поняття еластичності попиту. Туристський кругообіг. Економічні закономірності функціонування туристського ринку (закон вартості, закон попиту і пропозиції та ін.). Механізм функціонування туристського ринку.

5.2. Структура національних туристичних ринків. Суб'єкти туристичного ринку. Об'єкти туристичної діяльності. Поділ туристичного ринку на ринок споживачів-туристів та ринок виробника. Критерії вибору туристичного продукту. Класифікаційні ознаки туристичного ринку.

5.3. Типологія національних туристичних ринків. Принципові положення

типологізації національних туристичних ринків. Типологічні характеристики національних туристичних ринків.

5.4. Сегментація туристичного попиту. Поняття сегментації туристського ринку. Критерії сегментації туристського ринку: географічні, соціо-демографічні, психолого-поведінкові. Вимоги до ринкового сегменту. Основні типи споживачів туристських послуг. Фактори, що впливають на виникнення, характер та поведінкові особливості споживача.

Тема 6. Туристичний продукт, створення, просування, реалізація в умовах ринку

6.1. Створення туристичного продукту. Туристичний продукт. Етапи створення нового турпродукту. Структура туру. Вибір і розробка маршруту туру. Вимоги щодо способу перевезення туристів туристичним маршрутом. Привабливість туристичного маршруту.

6.2. Види тур продукту. Пекідж-тур, інклюзив-тур, комплексна туристична послуга. Основні типи та види турів. Загальні види послуг для "пакетних" турів. Особливості готельних послуг. Основні складові тур пакета.

6.3. Процес розробки нового туристичного продукту. Турпроекування. Процес планування нового туристичного продукту. Цілі та етапи розробки нового туристичного продукту. Визначення привабливості туристичного маршруту. Структура послуг. Показники якості туристичного продукту та її складові.

6.4. Створення туристичного доходу. Валовий туристичний продукт. Класифікація витрат на виробництво туристичних товарів і послуг. Доходи і витрати як складові турпродукту. Розподіл валового турпродукту на доходи і витрати. Послідовність створення туристичного доходу. Властивості туристичної послуги як товару. Вимоги щодо туру як економічної категорії.

6.5. Життєвий цикл туристичного продукту. Визначення та сутність життєвого циклу туристичного продукту. Основні фази класичного життєвого циклу турпродукту. Можливості та напрями продовження життєвого циклу турпродукту. Управління життєвим циклом турпродукту та його завдання. Портфель турів.

Тема 7. Маркетинг у туризмі

7.1. Суть і зміст маркетингу в туризмі. Основні функції маркетингу в туризмі. Маркетингове середовище підприємства.

7.2. Організація і проведення маркетингових досліджень. Основні етапи маркетингових досліджень. Класифікація методів маркетингових досліджень. Маркетингове дослідження структури ринку туризму.

7.3. Організація і контроль маркетингу туристичного підприємства. Основні принципи побудови маркетингової служби туристичного підприємства. Стадії процесу контролю маркетингу туристичного підприємства. Види маркетингового контролю туристичного підприємства.

Тема 8. Туристичні ресурси

8.1. Поняття про туристичні ресурси. Основні складові туристичних ресурсів. Структура природних туристичних ресурсів. Історико-культурні туристичні ресурси. Пам'ятки археології, пам'ятки історії, архітектурні пам'ятки та пам'ятки містобудування. Мистецькі пам'ятки, етнографічні пам'ятки. Соціально-економічні передумови розвитку та використання туристичних ресурсів.

8.2. Суспільні туристичні ресурси. Структура суспільних туристичних ресурсів. Рівні пізнавальної цінності суспільних туристичних ресурсів. Архітектурні споруди як туристичні ресурси. Світова спадщина ЮНЕСКО. Статус об'єкту Світової спадщини. Критерії визначення об'єкту Світової спадщини. Розподіл об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО за регіонами світу.

8.3. Класифікація туристичних ресурсів. Основні властивості туристичних ресурсів. Ефективність туристичних ресурсів. Вимоги, що висувуються до туристичних ресурсів. Основні класифікаційні групи туристичних ресурсів. Визначення біокліматичного потенціалу і зонування території, що є придатною для рекреації. Біотичні туристичні ресурси.

8.4. Інфраструктура туризму.

Сутність та визначення поняття "туристична інфраструктура". Розвиток соціальної інфраструктури. Система громадського харчування. Класифікація закладів харчування. Об'єкти розміщення туристів. Класифікація закладів розміщення туристів. Залізничний транспорт в системі туристичної інфраструктури. Автомобільний транспорт. Автобусний туризм. Круїзні подорожі. Міжнародна асоціація повітряного транспорту (IATA).

Тема 9. Сучасний стан і перспективи розвитку туризму в світі та Україні

9.1. Туристичний регіон як об'єкт управління в туризмі. Визначення поняття "туристична дестинація". Територія туристичного призначення — туристична дестинація. Категорії та основні характеристики туристичних дестинацій. Основні підходи до визначення туристичного регіону. Територія як просторово локалізований тур продукт. Структура та рівні територіального туристичного продукту. Управління конкурентоспроможністю туристичної території. Комплексний продукт території. Структура туристичного продукту території. Місця відпочинку.

9.2. Визначення поняття глобалізації. Вплив глобалізації на розвиток туризму. Транснаціональні корпорації в туризмі. Сутність глобальних союзів. Готельні ланцюги. Глобальні комп'ютерні системи бронювання туристських послуг. Форми стратегічних альянсів. Наслідки впливу процесів глобалізації на розвиток світового туризму.

9.3. Міжнародна співпраця в галузі туризму. Основні міжнародні туристичні організації. Форми міжнародної співпраці в сфері туризму. Двостороння співпраця. Національні туристичні адміністрації. Багатостороння співпраця. Форми багатосторонньої співпраці. ООН. Головні органи ООН, які займаються питаннями міжнародного туризму. ЮНЕСКО. Основні міжнародні туристичні організації. Всесвітня організація туризму. Організаційна структура ВОТ. Неурядові міжнародні й регіональні туристичні організації.

9.4. Формування та розвиток туристичного ринку України. Характеристика сучасного стану туризму в світі та Україні. Споживчий ринок українського туристичного продукту. Громадські організації на українському туристичному ринку. Міжнародні туристичні організації і іноземний капітал на внутрішньому ринку України. Кількісні показники ринку туристичних послуг. Способи визначення ємності туристичного ринку. Потенційна ємність туристичного ринку. Показник насиченості туристичного ринку.

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

Для активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів застосовуються: проблемні лекції, дискусії, бесіди, візуалізації, презентації, ілюстрації, моделювання професійних ситуацій, кейс-стаді, дебати, мозкові штурми та індивідуальна дослідницька робота.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 40 балів; мінімальна сума – 25 балів).

Поточний контроль включає оцінювання студентів під час:

Лекцій – активна робота на парі (1 бал за кожну тему заняття) за умови виконання студентом повного обсягу роботи на занятті та активної участі в обговорюванні питань теми. Максимальна загальна кількість балів – 9;

Практичних та семінарських занять – активна робота на парі (2 бали за кожне заняття), за умови виконання студентом активної участі в дискусії стосовно теми заняття та відповіді на поставлені питання. Максимальна загальна кількість балів – 18.

доповіді. Протягом семестру студенти пишуть 2 доповіді за обраною темою дослідження (1-2 бали за кожну доповідь). Максимальна загальна кількість балів – 4.

презентації. Протягом семестру студенти готують 3 презентації за обраною темою дослідження (1-3 бали за кожну презентацію). Максимальна загальна кількість балів – 9 балів.

колоквіуми. Протягом семестру студенти пишуть 2 колоквіуми. Максимальна оцінка за кожен з колоквіумів – 10 балів. Перший колоквіум включає теми 1-4, а другий колоквіум – теми 5-9. Структура колоквіуму: 1) два теоретичних питання (максимальна оцінка за кожне творче завдання – 2 бали); два практичних завдання (максимальна оцінка за кожне завдання – 3 бали). Максимальна кількість балів за обидва колоквіуми – 20.

Самостійна робота здобувача включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання; виконання домашніх завдань; підготовка до лабораторних занять; підготовка до колоквіуму; пошук (підбір) джерел для підготовки презентацій за заданою тематикою та виконання індивідуальних завдань з використанням програмного забезпечення.

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є іспит. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається із 4 практичних завдань (2 стереотипних, 1 діагностичне та 1 евристичне).

Екзаменаційний білет включає:

1 завдання – стереотипне: мах кількість балів – 7.

2 завдання – стереотипне: мах кількість балів – 8.

3 завдання – діагностичне: мах кількість балів – 10.

4 завдання – евристичне: мах кількість балів – 15.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. Предмет організації туристичної діяльності. Основні поняття і категорії предмету	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне завдання "Основні поняття з організації туризму, етапи організації світового туризму. Класифікація та функції туризму"	Аудиторна групова робота	2
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 2. Організаційні основи туризму	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне завдання "Структурні рівні організації туризму"	Аудиторна групова робота	2
			Доповідь	2
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань, підготовка до доповіді	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Тема 3.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 3. Туристична сфера. Туристичні підприємства, класифікація, етапи створення	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне завдання "Складові туристичної сфери. Види підприємницької діяльності в туризмі"	Аудиторна групова робота	2
			Презентація	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань, підготовка до презентації	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Тема 4.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 4. Правові основи туристичної діяльності	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне завдання "Ліцензування, стандартизація і сертифікація в туризмі"	Аудиторна групова робота	2
Колоквіум			10	

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 5. Туристичний ринок як сфера прояву економічних інтересів	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне завдання "Сегментація туристського ринку. Ринки послуг у сфері туризму"	Аудиторна групова робота	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 6. Туристичний продукт, створення, просування, реалізація в умовах ринку	Робота на лекції.	1
	Практичне заняття	Практичне завдання "Туристичний продукт, порядок розробки"	Активна робота на парі	2
			Доповідь	2
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань, підготовка до доповіді	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 7. Маркетинг у туризмі	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо розрахунку прибутку	Аудиторна групова робота	2
			Презентація	3
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань, підготовка до презентації	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 8. Туристичні ресурси.	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне завдання "Туристські регіони світу та їх стисла характеристика. Формування туристського ринку України"	Аудиторна групова робота	2
Презентація			3	

Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до презентації	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	
Аудиторна робота				
Тема 9.	Лекція	Тема 9. Сучасний стан і перспективи розвитку туризму в світі та Україні	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Опанування характерних рис та особливостей ціноутворення різних моделях ринку	Індивідуальні опитування	2
			Колоквіум	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) [Текст] : навч. посіб. – 3-є вид., перероб. та доп. – К. : Альтерпрес, 2006. – 430 с.
2. Єрмаченко, В. Є. Дослідження світового та регіональних туристичних ринків [Текст] : конспект лекцій / Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2011. – 239 с.
3. Рекреаційні комплекси світу / Єрмаченко В.Є., Зима О.Г., Дехтяр Н.А., Алдошина М.В. [Електронна версія документа: elib2\ermachenko3.pdf] – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 321 с. Мікроекономіка : навч.-практ. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / І. М. Колесніченко, А. В. Литвиненко та інші – Харків : ХНЕУ, 2013. – 335 с
4. Організація туризму: підручник / І.М. Писаревський, С.О. Погасій, М.М. Поколюдна та ін.; за ред. І.М. Писаревського. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 541 с. 5. Чорненко Н.В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2006. – 264 с.

Додаткова

5. Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку [Текст] = Tourism under conditions of globalization: specific features and prospects of development: monograph : монографія / [під ред. М.О. Кизима, В.Є. Єрмаченка]. – Х. : ІНЖЕК, 2012. – 471 с.
6. Звирід Н.В. Кількісні методи аналізу впливу трудової міграції на соціально-економічний розвиток регіону // Статистика України. – 2010. – №4. – 2016 – С. 48-52.
7. Kozubova N. Priorities of state programs for development of tourism in Ukraine/ N. Kozubova, / Economic and Legal Foundations of the Public Transformations in Conditions of Financial Globalization : monograph / edited by Yu. Pasichnyk – Yunona Publishing, New York, USA, 2018. – Рр. 193-203. Малиновська О.А. Трудові мігранти та їхній внесок у соціально-економічний розвиток України [Текст] // Регіональна економіка. – 2017. – №3. – 2017 – С. 82 – 93.

8. Сущенко О. А. Теоретико-методологічні засади управління рекреаційно-туристичною діяльністю підприємств // *Методологія та практика сталого розвитку туризму : монографія / за заг. ред. Черниш.* — Полтава : ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2018. — С. 108-118.

9. Сокол Т. Г. *Основи туристичної діяльності: Підручник / За заг. ред. В. Ф. Орлова.* - К.: Грамота, 2006. - 264 с.

Інформаційні ресурси

10. Сайт ПНС ім. С.Кузнеця. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4853>.

11. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

12. Міністерство доходів і зборів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://minrd.gov.ua/ru/>.

13. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>

14. Статистика України : науковий журнал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua.